

MULLÀT PER L'ALBUFERA

Solució 1: La quantitat d'aigua

Un projecte de:

Amb la subvenció de:

Amb la col·laboració de:

SOLUCIÓ 1: LA QUANTITAT D'AIGUA

Actualment, l'Albufera s'enfronta a la manca d'aigua deguda a la creixent competència pels recursos fluvials i l'expansió i modernització del regadiu a la conca del Xúquer, la qual cosa ha provocat que molta de l'aigua que abans arribava a l'aiguamoll ara es quede pel camí. La solució la marca la legislació europea, que adverteix que l'ús ambiental de l'aigua ha de quedar sempre garantit.

El primer problema al qual s'enfronta l'Albufera és la manca d'aigua deguda a la creixent competència pels recursos fluvials superficials, a l'augment exponencial del seu consum per a atendre noves demandes i, especialment, a l'expansió del regadiu a la conca del Xúquer, en zones agrícoles que, fins fa pocs anys, eren de secà. La nova situació ha provocat que bona part del cabal superficial d'aigua procedent dels rius, el qual arribava a l'aiguamoll a través de la xarxa de reg, ara es quede pel camí per a cobrir aquestes noves necessitats i demandes. A més, l'escenari determinat pel canvi climàtic, al qual es preveu un menor règim de precipitacions, condiona la disponibilitat d'aportacions naturals d'aigua. Una situació paradoxal a la qual, tot i que és cada vegada més escassa i costosa l'aigua disponible per al reg, la transformació de grans superfícies de cultius de secà en nous regadius de verdures, hortalisses i fruïteres no sembla el més encertat.

LA PROGRESSIVA PÈRDUA DELS RECURSOS DEL XÚQUER

Si a principis del segle XX, es calcula que cada any entraven al sistema hídic de l'Albufera uns 800 hectòmetres cúbics per vessament superficial, reduïts a la meitat al període 1970-1990, cent anys després, a les primeries del segle XXI, aquests fluxos, sumant als del cicle natural les tornades dels sistemes de reg del Xúquer i el Túria, a penes arriben als 200 hm³. Al darrer mig segle, de fet, és molt notable la gradual reducció dels cabals superficials, especialment els procedents del Xúquer, els quals suposen la principal font d'aigua neta i de qualitat per a l'Albufera. A la

Imatge 11: L'Albufera necessita aigua en quantitat suficient.

dècada actual, la mitjana d'aquestes aportacions encara és menor, molt per sota dels 120 hm³ anuals derivats.

Davant aquest primer problema, sens dubte el més apressant d'entre els quals s'enfronta aquest aiguamoll, la solució passa per garantir una aportació d'aigua suficient que permeti aconseguir l'objectiu de recuperar unes condicions ambientals òptimes per a l'Albufera. Cal recordar que el règim de cabals ecològics, d'acord amb l'article 18 del Reglament de Planificació Hidrològica, inclou també els requeriments hídrics dels llacs i zones humides de la demarcació hidrogràfica —en aquest cas del Xúquer—. De fet, l'actual Pla de Conca del Xúquer contempla la necessitat d'aportar un cabal suficient d'aigua a l'Albufera i estableix les necessitats ecològiques hídriques en un valor mínim recomanat de 210 hm³/any, sense incloure en aquesta xifra els efluents de depuradora. Aquestes necessitats hídriques mínimes de l'Albufera es corresponen amb el percentil 90 de les aportacions totals que ha rebut entre els anys hidrològics 1990/1991 i 2009/2010.

En aquest mateix document de planificació hídrica, s'estableix que, a més de les aportacions superficials i subterranis i de les tornades de reg, l'estany de l'Albufera podrà rebre aportacions hivernals dels sistemes Xúquer i Túria. En concret, s'estableix que els excedents hivernals del riu Túria, estimats en una mitjana d'11 hm³/any, podran ser utilitzats com a cabal ambiental d'hivern, amb destinació a l'àrea del Parc Natural de l'Albufera.

D'altra banda, dins de les tasques de gestió dels recursos hídrics que realitza la Confederació Hidrogràfica del Xúquer, el Pla de Conca inclou com a mesura addicional l'aportació d'aigua procedent del sistema Xúquer-Túria a l'Albufera a partir de desembassaments tècnics mitjançant tècniques de llavat ràpid (*flushing*), fonamentalment a través dels corredors principals dels àmbits del Túria i la Séquia Reial del Xúquer.

De qualsevol manera, la solució passa també per que, a tots els sectors productius i també al domèstic, es faci un ús responsable de l'aigua. Cal tenir molt en compte que, d'acord

amb la legislació europea, l'Albufera també és part interessada. Segons la Directiva Marc de l'Aigua, l'ús ambiental de l'aigua té una posició de preferència i ha de garantir-se en qualsevol cas. És el que, traslladat als plans hidrològics de conca —com el del Xúquer—, es coneix com a «cabal ecològic»: dotacions que han de permetre aconseguir un estat de conservació favorable dels hàbitats i espècies pels quals l'aiguamoll va ser protegit, i, en conseqüència, aconseguir la conservació de l'aiguamoll en el seu conjunt. Cal insistir que tot açò està contemplat en les directives europees de protecció i conservació de la naturalesa.

FRONT A LA MODERNITZACIÓ DEL REGADIU, UNA DOTACIÓ COMPENSATÒRIA

La modernització del regadiu és una altra de les amenaces que incideixen en l'arribada directa de cabals superficials d'aigua a través de la xarxa de reg. Aquesta modernització consisteix bàsicament en la substitució del reg tradicional a manta —per inundació— pel reg localitzat o per degoteig. El potencial problema per a l'Albufera és que aquesta modernització, la qual suposa una millora de l'eficiència del sistema de regadiu i elimina els sobrants de reg que han arribat sempre a l'aiguamoll, no comporte una dotació d'aigua substitutiva i compensatòria. És a dir, la solució a la modernització del regadiu és aplicar —també en aquest punt— les directrius del Pla de Conca del Xúquer i destinar a l'Albufera una part de l'aigua que els regants estalvien.

De fet, la normativa de l'actual Pla de Conca recull que de l'assignació de 214,2 hm³/any de recursos superficials per a la comunitat de regants de la Séquia Reial del Xúquer i la Séquia particular d'Antella, podran utilitzar-se fins a 30 hm³/any per a cabals ambientals amb destinació a l'àrea del Parc Natural de l'Albufera —marge esquerra del Xúquer— a mesura que es vaja realitzant la modernització prevista en aquests regadius.

Notes

²⁰ D'acord amb els estudis duts a terme pel centre d'Estudis Hidrogràfics del CEDEX sobre l'avaluació dels efectes del Canvi Climàtic en els recursos hídrics, el coeficient de reducció global de les aportacions en la demarcació hidrogràfica del Xúquer, per al càlcul dels balanços corresponents a l'horitzó 2033, és del 12% (Font: Documentació ambiental estratègica. Document resum d'integració dels aspectes ambientals en el Pla Hidrològic i Pla de Gestió del Risc d'Inundació en la Demarcació Hidrogràfica del Xúquer. Confederació Hidrogràfica del Xúquer. Desembre de 2015).

²¹ La sèrie històrica recent d'aportacions hídriques a l'estany, utilitzades per a valorar les necessitats mínimes, s'ha estimat mitjançant un model de balanç hídric de l'Albufera, construït sobre l'eina Aquatool. L'última versió del model pot consultar-se en el document 'Model de seguiment de l'Albufera de València amb AquatoolDMA' (Confederació Hidrogràfica del Xúquer, 2012). En aquest document es descriuen les tasques de construcció del model, així com el seu calibratge i els principals resultats obtinguts.

Bibliografia recomanada

Confederación Hidrográfica del Júcar (2004). Informe a la Comisión Europea sobre la Conducción Júcar-Vinalopó, Comunidad Valenciana (España). València.

Confederación Hidrográfica del Júcar (2012). Modelo de Seguimiento de L'Albufera de Valencia con AquatoolDMA. Construcción, calibración, resultados del balance hídrico y análisis de los requerimientos del régimen hidrológico.

Confederación Hidrográfica del Júcar (2014). Esquema de temas importantes del segundo ciclo de Planificación Hidrológica en la demarcación hidrográfica del Júcar.

Confederación Hidrográfica del Júcar (2015). Plan Hidrológico de la Demarcación Hidrográfica del Júcar (Ciclo de planificación hidrológica 2015–2021). Memoria.

Confederación Hidrográfica del Júcar (2015). Plan Hidrológico de la Demarcación Hidrográfica del Júcar (Ciclo de planificación hidrológica 2015–2021). Memoria Anejo 5. Régimen de Caudales Ecológicos.

Confederación Hidrográfica del Júcar (2015). Documentación ambiental estratégica. Documento resumen de integración de los aspectos ambientales en el Plan Hidrológico y Plan de Gestión del Riesgo de Inundación en la Demarcación Hidrográfica del Júcar.

Generalitat Valenciana (1989). Pla Especial del Parc Natural de l'Albufera. Agència de Medi Ambient. Conselleria d'Administració Pública. València.

Mondría García, Miguel (2004). Estudio para el desarrollo sostenible de L'Albufera de Valencia. Datos y estudios del seguimiento de la planificación hidrológica de cuenca relativos al sistema hídrico. Grupo TYPSA. Madrid. Disponible en Web: http://www2.chj.gob.es/albufera/01_WEB_ED/01_AV_DSAV/01_GD/GD.htm

MULLA'T PER L'ALBUFERA. Campanya de divulgació i participació

Coordinació: Pablo Vera i Mario Giménez (SEO/BirdLife).

Textos: Bosco Dies i Vicent Llorens (Fundació Assut).